

Arbeids- og sosialdepartementet

Arbeidsmarkedsavdelingen

postmottak@asd.dep.no

4. mars 2022

Høringssvar om endringer i regelverket for Arbeidsavklaringspenger

Bransjeforeningen Arbeid & inkludering var skeptiske til innstrammingen i maksimal varighet på AAP som ble innført i 2018, og var også skeptiske til innstramming av unntaksbestemmelsene, herunder ordningen med en karenperiode. Vi advarte mot at en slik innstramming ville ramme mennesker i en sårbar situasjon urimelig og etterlyste holdninger om mer skreddersøm i stønadspolitikken. Vi er derfor grunnleggende sett positive til forslagene til endringer som foreslås nå.

Samtidig ønsker vi å bemerke at vel så viktig som innrammingen av en trygdeytelse som AAP er å forsterke kravene og mulighetene til faglig oppfølging fra Nav. Vi minner om at intensjonen i Ot.prp. nr. 4 (2008 -2009) ved innføringen av den nye ytelsen var å legge til rette for tidligere og tettere oppfølging av stønadsmottakere. Mange vil hevde at denne oppgaven har Nav ikke maktet å utføre og at myndighetene derfor valgte i 2018 å straffe stønadsmottakerne for dette ved å tidsbegrense mulighetene for AAP.

Utfordringene som står i veien for at mottakere av AAP skal komme over i en lønnet jobb kan være veldig forskjellige. Det betyr at både lengden på veien inn i arbeidslivet og behovet for bistand underveis er ulik fra person til person. Noen har psykiske helseproblemer som gjør at de trenger mer langvarig oppfølging fra hjelpeapparatet. Denne oppfølgingen vil i noen tilfeller kreve samarbeid mellom helsesiden, Nav, arbeidsgivere og tiltaksleverandører. Unge med helseutfordringer som ikke har fullført utdanning, kan ha behov for tidlig innsats som omfatter bistand til å avslutte formelle utdanningsløp eller ta fagbrev. Personer med fysiske funksjonshemninger kan trenge tilrettelegging av arbeidsplassen for å løse de arbeidsoppgavene som følger et gitt ansettelsesforhold. Felles for disse gruppene er at de gis en arbeidsrettet oppfølging tilpasset den enkeltes behov, og at dette tilbudet gis til rett tid. Derfor må utformingen av både AAP og det arbeidsrettede tilbudet sees i sammenheng og ta utgangspunkt i det mangfoldet som kjennetegner mottakerne av ytelsen.

I Sintefs evalueringsrapport om AAP ordningen fra 2015 slår forskerne fast at AAP er en god ordning som hadde fungert enda bedre hvis det hadde vært tilstrekkelig med ressurser for å gi den oppfølgingen til den enkelte som var intensjonen bak ordningen. Det må med andre ord legges til rette for at Nav både har ressurser i form av tid til nettopp å yte nødvendig tilpasset bistand, og tiltaksplasser som kan tilby egnet arbeidstrening og praksis. I tillegg må hjelpeapparatet gis mulighet til å sette inn denne arbeidsrettede innsatsen på riktig tidspunkt i AAP-forløpet. Vi anser dette som vel så viktig for å sikre progresjon som å endre ytelsesperioden.

Det må også stilles tydelige krav til hvordan Nav skal følge opp den enkelte, herunder effektive arbeidsevnevurderinger, gode handlingsplaner, mer effektiv og samordnet vei gjennom helsevesenet og hos andre instanser som trengs, god kvalitativ karriereveiledning, innsøking på egnede arbeidsrettede tiltak og jevnlig oppfølging for å sikre best mulig framdrift. Dagens krav om minst et oppfølgingspunkt i året er derfor langt fra nok.

Andre faktorer vi vil peke på:

- De arbeidsrettede tilbudene må tilpasses langt bedre i omfang og faglighet. Ikke minst må de kobles opp mot andre hjelpeinstanser som f.eks. helsetjenester. Dette betyr å bryte ned sterke siloer, men organiseringen av det offentlige hjelpeapparatet må struktureres slik at det i langt sterkere grad treffer folks behov for samordnede tjenester mer effektivt. Her er det store økonomiske innsparingsmuligheter.
- Vi ser i dag at arbeidsrettede tiltak for personer med omfattende hjelpebehov må benyttes i langt sterkere grad. Arbeidsrettet rehabilitering (ARR), som jo kombinerer helserettede tjenester og arbeidsrettet rehabilitering, benyttes lite. Arbeidsforberedende trening er som ARR et tiltak som det i langt sterkere grad bør satses på. Både i forhold til antall plasser for å kunne gi alle som trenger det et tilbud uten unødige ventetid, men det viser seg i praksis å være svært fleksibelt og hensiktsmessig å benytte tiltaket som virkemiddel i å bryte med silotenkingen. Det er mange eksempler i Norge på at tiltaksvarianten Arbeidsforberedende trening fungerer godt i et tverrfaglig og tverrsektorielt samarbeid.

Departementet ber i høringsnotatet om innspill på to problemstillinger:

1. Hva anses som en hensiktsmessig innretning av en ny framoverskuende arbeidsrettet unntaksadgang?
Våre kommentarer er:
 - Det kan være lite fruktbart å trekke inn hvilken framtidig prosentandel i arbeid som skal gjelde for å få en forlenget stønadperiode. Her vil det være mange ulike ytre faktorer som spiller inn som man vanskelig kan forutse i Nav. Vi vil også påpeke at i et lengre perspektiv vil det være svært lønnsomt om en person kommer inn i en 20 – 30 stilling framfor å bli 100 % uføretrygdet. For en del er åpenbart raskere avklaring mot uføretrygd en riktig løsning. Men det er en dårlig løsning når personer blir overført til uføretrygd fordi tidsfristen er ute, uavhengig om man er i en prosess som faktisk kan føre til jobb. Her kunne en investering i litt en lengre periode på AAP være mer hensiktsmessig enn å uføretrygde folk for tidlig. Ytelseskostnadene for AAP og uføretrygd er rimelig like.
 - Departementet benytter begrepet "ordinær arbeidsrettet aktivitet". Avgrensningen av dette begrepet er uklar. Vi forstår det som "jobb i det ordinære arbeidsmarkedet", og foreslår at denne formuleringen erstatter den nåværende.
2. Når det gjelder spørsmålet om man skal innføre det nye unntaket for ventetid på behandling fra 1. juli 2022 framstår høringsnotatet med en usikkerhet over konsekvensene som gjør det vanskelig å ta stilling til dette. Det er usikkert mht. omfang, rettighetsproblematikk mv. Vi velger derfor å vise til vårt primærstandpunkt; gjeninnfør regelverket slik det var før 2018.

Vi har her bl.a. benyttet anledningen til å løfte blikket for å vise at det er andre viktigere grep som bør tas for å redusere antall personer på AAP-ytelsen enn den endringen som Regjeringen foreslår i denne høringen. Vi mener endringen er en forbedring av dagens regelverk og ønsker den velkommen, men vi skulle sett at forslaget hadde hatt virkning på å effektivisere arbeidsinkluderingstilbudet i Norge.

Med vennlig hilsen

Arbeid & Inkludering i NHO Service og Handel

Kenneth Stien
Direktør